

Fravalg af genoplivningsforsøg

Læringsmateriale til læger i almen praksis

November 2024

SYRELSSEN FOR

PATIENTSIKKERHED

6 undtagelser til reglen om altid at forsøge genoplivning

Som udgangspunkt skal du altid forsøge genoplivning, hvis patienten er livløs.

Der er dog 6 situationer, hvor sundhedspersoner ikke skal forsøge genoplivning, selvom patienten har hjertestop.

1. Når døden er helt åbenbar, eller den var forventet af lægen.
2. Når en læge i situationen fravælger genoplivningsforsøg.
3. Når en læge på forhånd har fravalgt genoplivningsforsøg.
4. Når patienten selv har fravalgt genoplivningsforsøg i den aktuelle sygdomssituation.
5. Når patienten selv har registreret et fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop.
6. Når det er besluttet i et behandlings- eller livstestamente, og patienten er vurderet varigt inhabil.

1. Når døden er helt åbenbar eller forventet

Som udgangspunkt er det kun læger, der kan konstatere, at døden er indtrådt. Andre sundhedspersoner kan dog også gøre det, hvis de finder en patient, der helt åbenlyst er død.

Sundhedspersoner skal ikke forsøge genoplivning, hvis det er åbenlyst at døden er indtrådt. Det kan fx være:

- Hvis der er synlig forrædelse, åbenlyst dødelige skader eller kvæstelser, fx forkulning eller knusning af kraniet.
- Det er ikke nok, at der ikke er puls.

1. Når døden er helt åbenbar eller forventet

Sundhedspersoner skal ikke genoplive en livløs person, hvis det fremgår tydeligt af journalen, at døden var forventet, fx:

- Hvis en patient dør, mens de er til stede, og der står tydeligt i journalen, at døden var forventet af lægen ud fra patientens helbredstilstand.
- Hvis en patient, de har været involveret i plejen og behandlingen af, har været i terminal pleje og er død alene i sit hjem.

2. Lægen fravælger genoplivning i situationen

Hvis plejepersonalet finder en livløs person, skal de tilkalde hjælp og indlede genoplivningsforsøg, medmindre det tydeligt fremgår af journalen, at genoplivning er fravalgt.

Når du som læge bliver ringet op i den situation, uanset om du er patientens egen læge, vagtlæge eller akutlæge, kan du beslutte, at personalet skal lade være eller stoppe med at genoplive, hvis du vurderer, at det er udsigtsløst.

3. En læge har fravalgt genoplivning på forhånd

I nogle tilfælde vil du som læge på forhånd have vurderet, at der ikke er grundlag for genoplivningsforsøg ved hjertestop.

Vær opmærksom på, at du er forpligtet til at inddrage og informere patienten så meget som muligt, med mindre patienten ikke ønsker den viden.

Hvis patienten er inhabil, fx på grund af demens, skal du i stedet inddrage de nærmeste pårørende og personalet – ikke mindst for at kunne tage hensyn til, hvilke ønsker patienten har givet udtryk for, før han eller hun blev vurderet inhabil.

Husk at få noteret beslutningen om fravalget af genoplivningsforsøg tydeligt i journalen og at informere andre relevante behandlingssteder, fx plejehjemmet, om din beslutning.

4. Patienten har selv fravalgt genoplivning i den aktuelle sygdomssituation

En habil patient har altid ret til at fravælge genoplivningsforsøg i en aktuel sygdomssituation.

Aktuel sygdomssituation dækker både akut sygdom og kronisk sygdom, fx kræft, hjertesvigt eller KOL.

Patientens fravalg gælder først, når du eller en anden læge har bekræftet i journalen, at patienten er habil og forstår konsekvensen af sin beslutning.

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Alle habile borgere, der er fyldt 60 år, kan fra den 15. januar 2025 registrere fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop.

Borgeren registrerer fravalget ved at logge ind på sundhed.dk eller ved at indsende en blanket til Sundhedsdatastyrelsen.

En uge efter, at fravalget er registreret, vil det kunne ses i:

- De praktiserende lægers praksissystemer.
- De elektroniske patientjournalssystemer på hospitalerne.
- Plejesektorens omsorgssystemer
- De præhospitale patientjournalssystemer (PPJ)
- Vagtcentralernes disponeringssystemer
- I sundhedsjournalen på sundhed.dk

Du kan finde mere information om borgere over 60 års mulighed for at fravælge genoplivningsforsøg ved hjertestop på stps.dk/fravalg.

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Borgere, der selv har registreret et fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop, kan fortryde. En patient kan trække sit fravalg tilbage på to måder:

1. Patienten kan logge ind på sundhed.dk og trække fravalget tilbage permanent.
 - Man kan se den elektroniske tilbagekaldelse i de elektroniske patientjournalssystemer med det samme.
2. Patienten kan i en aktuel sygdomssituation sige til sundhedspersonen, at hun/han ønsker at blive forsøgt genoplivet, selv om han eller hun har registreret et fravalg.
 - Den mundtlige tilbagekaldelse er midlertidig og gælder den aktuelle sygdomssituation.

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Hvis en patient trækker sit fravalg af genoplivningsforsøg tilbage ved at sige det til dig, skal du:

- Dokumentere det i patientjournalen
- Give besked til dem, der er med i behandlingen af patienten eller overtager den, fx plejecenteret eller ambulancepersonalet.
- Fortælle patienten, at det kun gælder i den konkrete situation, hvis ikke han eller hun ændrer sin registrering på sundhed.dk.

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Muligheden for midlertidigt at trække sit fravalg tilbage gælder for alle patienter, også selvom de er blevet vurderet inhabile af en læge. Hvis en varigt inhabil patient trækker sit fravalg tilbage, bør du orientere de pårørende.

At tilbagetrækningen kun gælder midlertidigt betyder, at den gælder i den aktuelle sygdomssituation.

Hvis en patient fx trækker sit fravalg tilbage på vej til en indlæggelse på sygehuset, og bliver udskrevet igen, gælder tilbagetrækningen altså ikke, når patienten vender tilbage, fx til plejecenteret.

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Hvordan ved du, om du skal lade være med at forsøge genoplivning?

Før du kan lade være med at forsøge genoplivning ved hjertestop, skal du kunne svare helt sikkert på:

- Hvem er patienten?
- Har patienten fravalgt genoplivningsforsøg ved hjertestop?

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Hvad hvis du ikke ved, om patienten har fravalgt genoplivningsforsøg?

Hvis du ikke ved, om patienten har registreret et fravalg af genoplivningsforsøg, skal du altid forsøge genoplivning.

Mens du forsøger genoplivning, kan en anden undersøge, om patienten har registreret et fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop, ved at slå op i journalen.

Husk! Det er ikke nok, at en pårørende oplyser, at der er fravalgt genoplivningsforsøg. Det er nødvendigt at slå det op, hvis du ikke selv er sikker på det.

5. Borgeren har selv registreret fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop

Det er kun habile borgere over 60 år, der må registrere et fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop på sundhed.dk.

Hvis du ved, at en patient var inhabil, da han/hun fravalgte genoplivning, gælder fravalget ikke. Det kan fx være, at du eller en anden læge har vurderet, at patienten er varigt inhabil, kort før borgeren registrerede sit fravalg.

- Du skal forsøge genoplivning ved hjertestop.
- Du skal kontakte Styrelsen for Patientsikkerhed, hvis borgeren er varigt inhabil.

Dette gælder kun, hvis du med sikkerhed ved, at patienten var inhabil, da fravalget blev registreret.

6. Borgeren har et behandlingstestamente

Alle habile borgere kan oprette et behandlingstestamente, hvis han eller hun på forhånd har besluttet at fravælge livsforlængende behandling eller genoplivning i visse situationer, hvor man ikke længere selv er i stand til at tage stilling til sin behandling, fx hvis man er blevet ramt af demens.

Du kan finde oplysninger om en patients behandlings- eller livstestamente på FMK Online.

6. Borgeren har et behandlingstestamente

I et behandlingstestamente kan borgeren fravælge livsforlængende behandling, også genoplivning ved hjertestop, i tre situationer:

- Hvis borgeren ligger for døden, og behandlingen kun vil forlænge livet, men ikke vil betyde, at borgeren får det bedre eller får lindret sine smerter.
- Hvis borgeren er så svækket af sygdom, ulykke eller alder, at han eller hun aldrig igen kommer til at kunne tage vare på sig selv fysisk og mentalt.
- Hvis behandlingen kan betyde, at borgeren overlever, men lægen vurderer, at de fysiske konsekvenser af sygdommen eller af selve behandlingen vil være meget alvorlige og lidelsesfulde.

Testamentet gælder først, hvis en læge har vurderet, at borgeren er varigt inhabil og er i en af de situationer, som testamentet handler om.

Hvad gør du?

En mand falder om på gaden

På vej hjem fra arbejde er du ude at købe ind. På vej ud af supermarkedet ser du en ældre mand. Han slingrer, tager sig til brystet og falder om.

Da du når hen til ham, er han bevidstløs, og vejrtrækningen er unormal.

- *Hvad gør du?*

En mand falder om på gaden

- Du ringer 112 og sætter telefonen på højtaler.
- Du forsøger straks derefter at genoplive.

Du har ingen mulighed for at afklare, hvem borgeren er, eller slå op, om han har et fravalg af genoplivningsforsøg. Derfor skal du forsøge at genoplive borgeren, indtil du får andet at vide fra vagtcentralen, eller ambulancepersonale overtager.

En patient falder om i klinikken

En ældre patient er i klinikken til blodprøvetagning. I forbindelse med blodprøvetagningen bliver patienten pludselig bleg og klamtsvedende. Patienten tager sig til brystet og glider ned på gulvet. Du konstaterer, at patienten er bevidstløs uden vejrtrækning.

- *Hvad gør du?*

En patient falder om i klinikken

- Du ringer 112 og starter genoplivning.

Hvis der er andre sundhedspersoner til stede, kan de slå op i journalsystemet, om patienten har et fravalg af genoplivningsforsøg.

Hvis der er registreret et fravalg, skal du stoppe genoplivningsforsøget.

Hvis du genopliver en patient, der har et fravalg af genoplivningsforsøg

- Hvis du ikke har haft mulighed for at slå op i journalen og derfor kommer til at genoplive en patient, der har et fravalg af genoplivningsforsøg, vil du IKKE blive udsat for sanktioner.
- Hvis en patient får hjertestop, og du lader være med at forsøge genoplivning, fordi patienten har et fravalg af genoplivningsforsøg, handler du med omhu og samvittighedsfuldhed, og du vil IKKE blive udsat for sanktioner.

Samtalen om genoplivning

Som læge kan du gøre meget for at undgå unødigt tvivl og uhensigtsmæssig behandling ved at tale med patienten om den sidste tid.

Husk at dokumentere dit lægeligt begrundede fravalg og patientens holdning til genoplivningsforsøg i journalen.

Det er bedst for alle at få taget beslutninger om livets afslutning i god tid.

Vil du vide mere?

Du kan finde mere information og læringsmateriale om fravalg af genoplivningsforsøg på stps.dk/fravalg.

Her finder du også de sundhedsfaglige vejledninger på området:

- Vejledning om fravalg og afbrydelse af livsforlængende behandling.
- Vejledning om genoplivning og fravalg af genoplivningsforsøg.

**Læs mere om fravalg af
genoplivningsforsøg**

stps.dk/fravalg

